

NYERE TID

SAMUEL ELIOT MORISON: *The European Discovery of America, The Northern Voyages*. Oxford University Press 1971. 712 s.

Samuel Eliot Morison kendes især for sin *Christopher Columbus, Admiral of the Ocean Sea* fra 1942, der inden for den omfattende Columbuslitteratur er i særklasse, takket være forfatterens udmærkede kvalifikationer både som historiker og som sømand. Det er samme kombination af sund kritik og sund sans, der præger forfatterens nyeste bog, der er tænkt som første bind i et tobindsværk om Amerikas opdagelse.

Det foreliggende bind omhandler de europæiske rejser til Nordamerika før 1600. Ikke mindst i de tre første kapitler, der behandler de præcolumbianske rejser til Nordamerika, udfolder Morison sin dræbende kritik over for de mange chauvinistiske teorier, der i tidens løb er opstillet om Columbus' forgængere og sande inspiratorer. Naturligvis accepterer han Vinlandsrejserne (men ikke Vinlandskortet), men til vore landsmænd Pothorst og Pining nærer han ingen tiltro. Han er heller ingen beundrer af den portugisiske teori om »o sigilo« hemmeligholdelsen, dvs. den teori, at de portugisiske opdagelser før Columbus var mere omfattende, end kildematerialet viser, på grund af den bevidste hemmeligholdelsespolitik. Nægtes kan det da heller ikke, at en teori, der som grundlag har en henvisning til det manglende kildegrundlag, bør behandles med en vis varsomhed. På den anden side er forfatteren ikke blind for, at det for denne periode også er risikabelt at slutte negativt, når de talende kilder tier. De muligheder, det bevarede materiale rummer, viser Morison selv i sin diskussion af det portugisiske New Foundland fiskeri i begyndelsen af det 16. århundrede. Mellem 1502 og 1520 omtales der ingen portugisiske ekspeditioner til New Foundland, men de portugisiske verdenskort viser et stadigt mere uddybet kendskab til kysten, og han tør deraf slutte, at der må have fundet rejser sted.

Bogens tyngdepunkt er naturligvis det 16. århundrede og hovedpersonerne Cabot'erne, Cartier og de elizabethanske opdagere. Det er et vældigt materiale, der er udnyttet, ikke blot trykte og utrykte kilder, men også geografiske, oceanografiske og klimatologiske data. I et tillæg til hvert kapitel gør forfatteren rede for materialet og for sine overvejelser over for kontroversielle spørgsmål. Med megen charme udnytter Morison disse tillæg til at gøre rede for de skipperskrøner, forfalskede indskrifter og vilde teorier, som han naturligvis sobert afviser, men som han på den anden side ikke vil snyde læseren for. Tillæggenes største værdi er dog, at de tilsammen udgør en fremragende kommenteret bibliografi til den omfattende litteratur og de mange kildeudgaver vedrørende det 16. århundredes rejser til Nordamerika.

Dette arbejde vil formentlig blive et standardværk for sit emne, som Columbusbiografien blev det for sit. Man ser med glæde frem til, at den nu 85 årige forfatter i samme veloplagte stil forelægger bindet om de sydamerikanske opdagelser.

NIELS STEENSGAARD